

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра педагогіки та психології



«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи.

О.Б.Жильцов

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**3.4.2.ВС(ПП) ДИФЕРЕНЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ**

напрямок підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта»

Педагогічний інститут




КИЇВ – 2017 рік

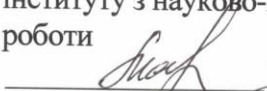
Диференційна психологія : робоча навчальна програма [для студентів напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта»] / С.О. Подофей. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017.

Розробник:

Подофей Світлана Олексіївна, викладач кафедри педагогіки та психології  
Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма обговорена і затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка  
Протокол № 7 від 01.02 2017 року

Завідувач кафедри педагогіки та психології  
 Іванюк Г.І.

Заступник директора Педагогічного  
інституту з науково-методичної та навчальної  
роботи  
 М.А. Машовець

## I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3.5	Галузь знань <i>0101 Педагогічна освіта</i>	Вибіркова (за вибором студента)	
	Напрямок підготовки <i>6.010101 «Дошкільна освіта»</i>		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): <i>вихователь дітей дошкільного віку, «Практичний психолог»</i>	<b>Рік підготовки:</b>	
Змістових модулів – 2		4-й	
		<b>Семестр</b>	
Загальна кількість годин – 126 год.		7-й – 8-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>«бакалавр»</i>	<b>Лекції</b>	
		28 год.	
		<b>Практичні, семінарські</b>	
		20 год.	
		<b>Самостійна робота</b>	
		71 год.	
		<b>Модульний контроль</b>	
		7 год.	
		Вид контролю: Залік	

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Мета дисципліни** «Диференційна психологія» – засвоєння студентами сучасних уявлень про індивідуальні, типологічні та групові психологічні відмінності між людьми, ознайомлення з класичними та новітніми їх класифікаціями з метою застосування в майбутній професійній діяльності вихователем у дошкільних навчальних закладах.

**Завдання:** 1) розглянути психологічні відмінності різних вимірів індивідуальності: формально-динамічні, предметно-змістові та духовно-світоглядні; 2) дослідити їх взаємозв'язок та розвиток; 3) сформувати навички практичного застосування знань про індивідуально-психологічні відмінності у професійній діяльності вихователем.

В результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен бути компетентним **та знати:**

- специфіку, історію становлення та методи диференційної психології як окремої галузі психологічного знання;
- теоретичні основи аналізу індивідуально-психологічних відмінностей між людьми;
- сучасні уявлення про джерела індивідуальних відмінностей (впливу факторів спадковості та середовища в їх формуванні);
- психологічні відмінності у формально-динамічних, предметно-змістових та духовно-світоглядних властивостях між людьми та співвідносити їх з відповідними концепціями та класифікаціями;
- особливості психокорекційної, консультативної, психотерапевтичної та педагогічної роботи з особами різних психологічних типів.

**мати компетентність та уміти:**

- застосовувати системний підхід у вивченні індивідуальності людини;
- застосовувати методи дослідження індивідуально-психологічних відмінностей, як цілісної системи властивостей особистості;
- визначати індивідуально-психологічні особливості особистості, їх походження;
- інтегрувати різноманітні дані про індивідуально-психологічні властивості досліджуваної людини в єдине цілісне уявлення про її індивідуальність;
- встановлювати взаємозв'язок та спадкоємність між різними диференційно-психологічними та диференційно-психофізіологічними теоріями, концепціями, класифікаціями та типологіями;
- застосовувати знання про індивідуально-психологічні відмінності у практиці психологічної роботи вихователем дошкільного навчального закладу та практичним психологом.

### 3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	усього	у тому числі						усього	у тому числі				
		л	с	лаб		с.р.	М КР		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5		7	8	9	10	11	12	13	14
<b>Змістовий модуль 1. ФОРМАЛЬНО-ДИНАМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ</b>													
Тема 1. Диференційна психологія як наука: її предмет, специфіка, історія, методи	16	4	2	-		10	-						
Тема 2. Взаємодія факторів спадковості і середовища як основна передумова індивідуальних відмінностей	21	4	4	-		10	3						
<b>Разом за змістовим модулем 1</b>	<b>37</b>	<b>8</b>	<b>6</b>	<b>-</b>		<b>20</b>	<b>3</b>						
<b>Змістовий модуль 2. ОСОБИСТІСНІ ВЛАСТИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ</b>													
Тема 3. Розвиток здібностей та інтелекту в онтогенезі особистості	16	4	2	-		10							
Тема 4. Особливості статевих і вікових відмінностей людей на різних етапах розвитку	16	4	2	-		10							
Тема 5. Класифікації особистості і характеру	16	4	2	-		10							
Тема 6. Типології психопатій та акцентуацій характеру	21	4	4	-	-	11	2						
Тема 7. Індивідуальні особливості діяльності	20	4	4	-		10	2						
<b>Разом за змістовим модулем 2</b>	<b>89</b>	<b>20</b>	<b>14</b>	<b>-</b>		<b>51</b>	<b>4</b>						
Залік	-	-	-	-		-	-						
<b>Усього годин</b>	<b>126</b>	<b>28</b>	<b>20</b>	<b>-</b>		<b>71</b>	<b>7</b>						

## 4. Програма навчальної дисципліни

### Змістовий модуль 1. ФОРМАЛЬНО-ДИНАМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ

**Тема 1. Диференційна психологія як наука: її предмет, специфіка, історія, методи (4 год.)**

Предмет та завдання диференційної психології. Становлення диференційної психології як науки. Передісторія диференційної психології. Передумови виникнення диференційної психології: експериментальна психологія і біологія (Ф. Бессель, В. Вундт, Ф. Гальтон). В. Штерн про предмет і завдання диференційної психології. Диференційна психофізіологія як галузь диференційної психології.

Специфіка диференційної психології, її зв'язок з іншими науками, роль у практичній психології. Напрями диференційно-психологічних досліджень за В. Штерном. Індивідуальні, типологічні та групові відмінності. Раса, диспозиція, тип. Індивідуальність як інтегральне поняття диференційної психології. Компоненти структури індивідуальності. Структура індивідуальності за Б. Ананьєвим, В. Мерліним, Е. Голубевою.

Методи диференційної психології. Ендофактори та екзофактори у детермінації міжіндивідуальної варіативності.

#### *Рекомендована література:*

*Основна література: 1,2,4,5*

*Додаткова література: 8*

**Тема 2. Взаємодія факторів спадковості і середовища як основна передумова індивідуальних відмінностей (4 год.)**

Взаємовплив спадковості і середовища. Поведінка, що не є результатом наuczіння. Тілобудова і поведінка.

Історико-психологічний аналіз поняття темперамент (Гіппократ – Гален, А. Галлер, Г. Врісберг, П. Лесгафт, І. Генле, А. Фульє, П. Блонський, Б. Завадовський та ін).

Енергетична теорія темпераменту В. Вундта. Конституційні теорії темпераменту: К. Сіго, Е. Кречмера, У. Шелдона. Факторні дослідження темпераменту. Дослідження Г. Хейманса і Е. Вірсми. Типологія темпераменту Р. Ле Сенна. Фактори темпераменту за Дж. Гілфордом, К. Лоуелл, Л. Терстоном, А. Бассом і Р. Пломінім.

Загальна характеристика диференційно-психофізіологічних досліджень. Темперамент і вища нервова діяльність за І. Павловим. Вивчення темпераменту у психофізіологічній школі Б. М. Теплова та В. Д. Небиліцина. Психофізіологічна школа В. С. Мерліна: біологічна основа, ознаки, властивості і типи темпераменту

Структура формально-динамічних властивостей за В. М. Русаловим.

Дослідження взаємозв'язку властивостей темпераменту з властивостями нервової системи (В. Мерлін, Г. Айзенк, Е. Ільїн, В. Небиліцин та інші).

#### *Рекомендована література:*

*Основна література:1,2,3*

*Додаткова література:8,10*

## **Змістовий модуль 2. ОСОБИСТІСНІ ВЛАСТИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ**

### **Тема 3. Розвиток здібностей та інтелекту в онтогенезі особистості (2 год.)**

Проблема задатків, здібностей та інтелекту у диференційній психології. Два підходи у вивченні здібностей: особистісно-діяльнісний та функціонально-генетичний. Здібності, обдарованість, талант, геніальність. Розвиток здібностей в процесі дорослішання індивіда. Практичні прийоми розвитку здібностей дошкільників.

Співвідношення понять «здібності» та «якості». Здібності та академічна успішність. Загальні та спеціальні здібності.

Уявлення про інтелект, його структуру та індивідуальні відмінності в інтелекті. Загальні інтелектуальні здібності. Характеристика текстологічних підходів до інтелекту. Особливості інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку.

Стійкість інтелектуальних вимірювань. Стійкість IQ. Інтелект у структурі індивідуальних властивостей. Спадковість і середовище у детермінації інтелектуальних відмінностей. Критерії та ступені важкості розумової відсталості.

#### *Рекомендована література:*

*Основна література: 1,4,5*

*Додаткова література: 6,10*

### **Тема 4. Особливості статевих і вікових відмінностей людей на різних етапах розвитку (4 год.)**

Статеві відмінності у прояві властивостей нервової системи і темпераменту. Статеві відмінності в емоційній сфері. Відмінності у здібностях чоловіків і жінок. Особистісні відмінності чоловіків і жінок. Гендерні особливості поведінки. Стать та гендер, як причина поведінки людини.

Вікові відмінності в емоційній сфері. Засвоєння гендерних стереотипів в різні вікові періоди. Вік та особистісні властивості. Особливості формування індивіда в молодшому дошкільному віці. Особливості формування індивіда в старшому дошкільному віці. Формування особистості молодшого школяра. Особливості розвитку підлітків та юнаків.

#### *Рекомендована література:*

*Основна література: 1,2,4*

*Додаткова література: 7,9*

### **Тема 5. Класифікації особистості і характеру (4 год.)**

Теоретичні та емпіричні класифікації особистості і характеру. Особливості типологічного підходу у вивченні особистості.

Класифікація особистостей О. Ф. Лазурського. Поняття про ендопсихіку та екзопсихіку. Поділ особистостей за психічним рівнем, ознаки підвищення психічного рівня.

Психологічні типи за К. Г. Юнгом. Поняття про екстраверсію та інтроверсію: установка свідомості та несвідомого. Психічні функції: мислення, почуття, відчуття, інтуїція. Раціональні та ірраціональні функції. Первинна, допоміжна та підпорядкована функції. Характеристика психологічних типів: мисленневих, почуттєвих, відчуттєвих, інтуїтивних.

Психоаналітична класифікація характерів Н. Мак-Вільямс. Поняття характеру у психоаналітичній традиції. Механізми психологічного захисту як найважливіший критерій психоаналітичної діагностики. Типи організації характерів (нарцисичний, обесивно-компульсивний, депресивний, маніакальний, шизоїдний, параноїдний, істеричний, мазохистичний, асоціальний) – драйви, афекти, темперамент, об'єктні стосунки, Я-концепція, механізми захисту.

#### *Рекомендована література:*

**Основна література:1,2,3,5**

**Додаткова література:6,9**

**Тема 6. Типології психопатій та акцентуацій характеру (4 год.)**

Вчення П. Б. Ганнушкіна про конституційні психопатії. Поняття психопатії та нормального характеру. Характеристика 9 груп психопатій: циклоїдів, астеніків, шизоїдів, параноїків, епілептоїдів, істеричних, нестійких, антисоціальних, конституційно-нерозумних.

Теорія акцентуованих особистостей К.Леонгарда. Визначення поняття акцентуація. Типи акцентуацій темпераменту та характеру за К. Леонгардом.

Класифікація психопатій та акцентуацій характеру підлітків А. Є Лічко. «Підлітковий комплекс» у різних типів акцентуованих підлітків: реакції емансипації та групування з однолітками, реакція захоплення, особливості сексуальної поведінки. Типи акцентуації та особливості сприйняття себе (самооцінки). Порушення поведінки у різних типів акцентуованих підлітків: делінквентна поведінка, втеча з дому і бродяжництво, токсикоманічна поведінка (рання алкоголізація), суїцидальна поведінка. Змішані типи акцентуацій.

**Рекомендована література:**

**Основна література:1,2,4**

**Додаткова література:6,7**

**Тема 7. Індивідуальні особливості діяльності (4 год.)**

Поняття про стиль діяльності. Стиль діяльності і здібності. Стиль та ефективність діяльності. Класифікації стилів діяльності: стилі виробничої, педагогічної, спортивної діяльності; стилі діяльності музикантів-виконавців; стилі навчальної діяльності.

Поняття когнітивного стилю. Види когнітивних стилів.

Стилї керівництва, зв'язок з особистісними якостями. Стилї спілкування, стилї самопрезентації та інші індивідуальні стилї поведінки.

Дослідження ефективності виконання різних видів діяльності в залежності від типологічних особливостей ВНД: ефективність монотонної діяльності, діяльності в екстремальних ситуаціях, управлінської діяльності, артистичної, професійної інтелектуальної діяльності, групової діяльності. Прояв типологічних особливостей ВНД в дошкільному віці.

**Рекомендована література:**

**Основна література:1,2,5**

**Додаткова література:9,10**



**5. Навчально-методична карта дисципліни „Диференційна психологія” (рік підготовки – 4, семестр – 7,8)**

Разом: 126 год., лекції – 28 год., семінарські заняття – 20 год., модульний контроль – 7 год., самостійна робота - 71 год.

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II						
Назва модуля	ФОРМАЛЬНО-ДИНАМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ		ОСОБИСТІСНІ ВЛАСТИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ						
Кількість балів за модуль	65 балів		163 бали						
Лекції	1	2	3	4	5	6		7	
Теми лекцій	Диференцій на психологія як наука: її предмет, специфіка, історія, методи (4 год.)	Взаємодія факторів спадковості і середовища як основна передумова індивідуальних відмінностей (4 год.)	Розвиток здібностей та інтелекту в онтогенезі особистості (4 год.)	Особливост і статевих і вікових відмінностей людей на різних етапах розвитку (4 год.)	Класифікації особистості і характеру (4 год.)	Типології психопатій та акцентуацій характеру (4 год.)		Індивідуальні особливості діяльності (4 год.)	
Теми семінарських занять	Диференцій на психологія як наука: її предмет, специфіка, історія, методи (11 б.)	Взаємодія факторів спадковості і середовища як основна передумова індивідуальних відмінностей (11 б.)	Здібності та інтелект у структурі індивідуальності (11 б.)	Особливост і статевих і вікових відмінностей (11 б.)	Класифікації особистості і характеру (11 б.)	Типології психопатій та акцентуацій характеру (22 б.)	Особливості акцентуацій (11 б.)	Індивідуальні особливості діяльності (11 б.)	Передумови індивідуальних відмінностей (11 б.)
Самостійна робота	10 балів		30 балів						
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 25 б.		Модульна контрольна робота 2 25 б.						
Підсумковий контроль									

Загальна кількість балів – 228, розрахунковий К = 2,28

## 6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1	<p style="text-align: center;"><b>МОДУЛЬ І. ФОРМАЛЬНО-ДИНАМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ</b></p> <p><b>Диференційна психологія як наука: її предмет, специфіка, історія, методи</b></p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Предмет та завдання диференційної психології.</li> <li>2. Становлення диференційної психології як науки. Напрями диференційно-психологічних досліджень за В. Штерном.</li> <li>3. Індивідуальні, типологічні та групові відмінності.</li> <li>4. Індивідуальність як інтегральне поняття диференційної психології.</li> <li>5. Методи диференційної психології.</li> </ol> <p><i>Рекомендована література:</i>  <i>Основна література: 1,2,4,5</i>  <i>Додаткова література: 8</i></p>	2
2	<p><b>Взаємодія факторів спадковості і середовища як основна передумова індивідуальних відмінностей</b></p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Взаємовплив спадковості і середовища.</li> <li>2. Поведінка, що не є результатом наuczіння.</li> <li>3. Вивчення темпераменту в працях Гіпократу, А. Галлера, А. Фульє, П. Блонського, Е. Кречмера.</li> <li>4. Загальна характеристика диференційно-психофізіологічних досліджень.</li> <li>5. Темперамент і вища нервова діяльність за І.П. Павловим, Б. М. Тепловим та В. Д. Небиліциним та В.М. Русаловим.</li> <li>6. Психофізіологічна школа В. С. Мерліна: біологічна основа, ознаки, властивості і типи темпераменту.</li> </ol> <p><i>Рекомендована література:</i>  <i>Основна література:1,2,3</i>  <i>Додаткова література:8,10</i></p>	2
3	<p style="text-align: center;"><b>МОДУЛЬ ІІ. ОСОБИСТІСНІ ВЛАСТИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ</b></p> <p><b>Розвиток здібностей та інтелекту в онтогенезі особистості</b></p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Проблема здібностей, обдарованості, таланту та геніальності у диференційній психології.</li> <li>2. Розвиток здібностей у дошкільному віці.</li> <li>3. Уявлення про інтелект, його структуру та індивідуальні відмінності.</li> <li>4. Формування інтелекту в дошкільному віці.</li> <li>5. Критерії та ступені важкості розумової відсталості.</li> </ol> <p><i>Рекомендована література:</i>  <i>Основна література:1,4,5</i>  <i>Додаткова література: 6,10</i></p>	2

4	<p><b>Особливості статевих і вікових відмінностей людей на різних етапах розвитку</b></p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Статеві відмінності в емоційній сфері.</li> <li>2. Гендерні особливості поведінки.</li> <li>3. Розвиток здібностей в процесі дорослішання індивіда.</li> <li>4. Особливості формування індивіда в дошкільному віці.</li> <li>5. Формування особистості молодшого школяра.</li> </ol> <p><i>Рекомендована література:</i>  <i>Основна література:1,2,4</i>  <i>Додаткова література:7,9</i></p>	2
5	<p><b>Класифікації особистості і характеру</b></p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Особливості типологічного підходу у вивченні особистості.</li> <li>2. Вивчення особистості в концепціях О.Ф. Лазурського, З. Фрейда, К.Г. Юнга, К. Хорні, Н. Мак-Вільямс.</li> <li>3. Механізми психологічного захисту як найважливіший критерій психоаналітичної діагностики.</li> <li>4. Типи організації характерів (нарцисичний, обсесивно-компульсивний, депресивний, маніакальний, шизоїдний, параноїдний, істеричний, мазохистичний, асоціальний).</li> <li>5. Поняття про Я-концепцію та самооцінку.</li> </ol> <p><i>Рекомендована література:</i>  <i>Основна література:1,2,3,5</i>  <i>Додаткова література:6,9</i></p>	2
6	<p><b>Типології психопатій та акцентуацій характеру</b></p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Вчення П. Б. Ганнушкіна про конституційні психопатії.</li> <li>2. Характеристика 9 груп психопатій: циклоїдів, астеників, шизоїдів, параноїків, епілептоїдів, істеричних, нестійких, антисоціальних, конституційно-нерозумних.</li> <li>3. Теорія акцентуованих особистостей К.Леонгарда.</li> <li>4. Класифікація психопатій та акцентуацій характеру підлітків А. Є Лічко.</li> <li>5. «Підлітковий комплекс» у різних типів акцентованих підлітків: реакції емансипації та групування з однолітками, реакція захоплення, особливості сексуальної поведінки.</li> </ol> <p><i>Рекомендована література:</i>  <i>Основна література:1,2,4</i>  <i>Додаткова література:6,7</i></p>	4
7	<p><b>Особливості акцентуацій</b></p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Характеристика груп психопатій.</li> <li>2. Опитувальник К.Леонгарда.</li> <li>3. Визначення акцентуацій за А. Є Лічко.</li> <li>4. «Підлітковий комплекс»</li> </ol> <p><i>Рекомендована література:</i></p>	2

	<i>Основна література:1,2,4</i> <i>Додаткова література:6,7</i>	
<b>8</b>	<b>Індивідуальні особливості діяльності</b> <i>Питання для обговорення:</i> 1. Поняття про стиль діяльності. 2. Стиль діяльності і здібності. 3. Стиль та ефективність діяльності. 4. Класифікації стилів діяльності: стилі виробничої, педагогічної, спортивної діяльності; стилі діяльності музикантів-виконавців; стилі навчальної діяльності. 5. Поняття когнітивного стилю.  <i>Рекомендована література:</i> <i>Основна література:1,2,5</i> <i>Додаткова література:9,10</i>	<b>2</b>
<b>9</b>	<b>Передумови індивідуальних відмінностей</b> <i>Питання для обговорення:</i> 1. Фактори середовища 2. Особливості сімейного виховання, соціуму 3. Формування стосунків 4. Фактори спадковості.  <i>Рекомендована література:</i> <i>Основна література:1,2,4</i> <i>Додаткова література:7,9</i>	<b>2</b>

### 7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розробити схему впливу екзогенних та ендогенних факторів на формування особистості.	10
2	Провести порівняльний аналіз підходів до вивчення темпераменту у школах В. Мерліна, Я. Стреляу, І.П. Павлова, Б.М. Теплова і В.Д. Небиліцина, В.М. Русалова.	10
3	Складання звіту «Формально-динамічні властивості індивідуальності» за результатами тестування на основі методик В. Русалова, Я. Стреляу, Е. Ільїна, Г. Хейманса – Р. Ле Сenna, Г. Айзенка (методика на вибір).	10
4	Провести порівняльний аналіз типологій акцентуацій особистості за А. Лічко та К. Леонгардом.	11
5	На основі психоаналітичної класифікації характерів Н. Мак-Вільямс провести аналіз психологічних особливостей поведінки дошкільників (1 особа).	10
6	Дослідити особливості розвитку математичних здібностей у дошкільників (2 особи).	10
7	Провести дослідження розвитку когнітивних стилів у дошкільників (2 особи).	10

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
<b>МОДУЛЬ I. НАУКА І НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ</b>			
Тема 1. Диференційна психологія як наука: її предмет, специфіка, історія, методи.	Семінарське заняття, індивідуальне заняття	5	I-II
Тема 2. Взаємодія факторів спадковості і середовища як основна передумова індивідуальних відмінностей	Семінарське заняття, модульний контроль	5	I-II
<b>МОДУЛЬ II. ОСОБИСТІСНІ ВЛАСТИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ</b>			
Тема 3. Розвиток здібностей та інтелекту в онтогенезі особистості	Семінарське заняття, індивідуальне заняття	5	II-III
Тема 4. Особливості статевих і вікових відмінностей людей на різних етапах розвитку	Семінарське заняття, індивідуальне заняття	5	II-III
Тема 5. Класифікації особистості і характеру	Семінарське заняття, індивідуальне заняття	5	IV-V
Тема 6. Типології психопатій та акцентуацій характеру	Семінарське заняття, індивідуальне заняття	10	V- VI
Тема 7. Індивідуальні особливості діяльності	Семінарське заняття, модульний контроль	5	IX-X
<i>Разом: 28 год.</i>	<i>Разом: 40 балів</i>		

### 8. Система поточного та підсумкового контролю знань

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Диференційна психологія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; результату складання екзамену - розширення кількості підсумкових балів до 204.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до таблиці 9.1. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 9.2

### Контроль успішності студентів

Таблиця 9.2

Шкала оцінювання: національна та ECTS			
Оцінка ECTS	Значення оцінки	Оцінка за шкалою університету	За національною шкалою
A	<b>Відмінно</b> – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	<b>90 – 100</b> балів	<b>відмінно</b>
B	<b>Дуже добре</b> – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без	<b>82 – 89</b> балів	<b>добре</b>

	суттєвих (грубих) помилок		
C	<b>Добре</b> – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	<b>75 – 81</b> балів	
D	<b>Задовільно</b> – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	<b>69 – 74</b> балів	<b>задовільно</b>
E	<b>Достатньо</b> – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60 – 68 балів	
FX	<b>Незадовільно з можливістю повторного складання</b> – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	<b>35 – 59</b> балів	<b>незадовільно</b>
F	<b>Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу</b> – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	<b>1– 34</b> балів	

Таблиця 9.3.

### Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Критерії оцінювання
«відмінно»	<b>A</b>	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	<b>B</b> <b>C</b>	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	<b>D</b> <b>E</b>	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	<b>FX</b> <b>F</b>	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

### 9. Методи навчання:

– методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності (створення ситуації інтересу, пізнавальні ігри, навчальні дискусії, методи заохочення, висунення навчальних вимог);

– методи організації і самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності (лекція, розповідь, пояснення, інструктаж, демонстрування, спостереження за діяльністю вихователів, робота з підручником, виконання вправ, дослідницькі завдання).

### **10. Методи контролю**

- методи контролю і самоконтролю (тестовий контроль, модульні контрольні роботи, графічні роботи, ІНДЗ, самооцінка і самоаналіз).

### **11. Методичне забезпечення**

- опорні конспекти лекцій;
- мультимедійні презентації;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;

### **12. Рекомендована література**

#### *Базова*

1. Анастаси А. Дифференциальная психология. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2001. – 752с.
2. Ильин Е. П. Психология индивидуальных различий. – СПб.: Питер, 2004. – 701 с.
3. Голубева Э. А. Способности. Личность. Индивидуальность. – Дубна: Феникс, 2005. – 512 с.
4. Нартова-Бочавер С. К. Дифференциальная психология. – М.: Флинта, 2003. – 280 с.
5. Психология индивидуальных различий. Тексты (Под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, В. Я. Романова. – М.: МГУ, 1982. – 320 с.

#### *Допоміжна*

6. П. Б. Ганнушкин. Клиника психопатий: их статика, динамика, систематика // Ганнушки П. Б. Избранные труды. – М., 1964.
7. Леонгард К. Акцентуированные личности. – К.: Вища школа, 1989.
8. Стреляу Я. Роль темперамента в психическом развитии. – М.: Прогресс, 1982. – 230 с.
9. Мак-Вильямс Н. Психодинамическая диагностика: понимание структуры личности в клиническом процессе. – М.: Класс, 1998. – 480 с.
10. Психология одаренности детей и подростков / Под ред. Н. С. Лейтеса. – М.: Академия, 1996. – 416 с.